

Nr 533.

Av herr **Lundell**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, nr 253, angående prisreglerande åtgärder på jordbrukets område m. m.

Förkalkylen i Kungl. Maj:ts proposition nr 253 över jordbrukets inkomster och kostnader under instundande produktionsår 1/9 1944—31/8 1945 utmynnar i följande siffror.

	1938/39	1943/44	1944/45
Inkomster	1 362,0	1 933,5	2 017,6
Index	100	142,0	148,1
Kostnader	1 452,9	2 055,5	2 039,1
Index	100	141,5	140,3

Härav drager man icke den slutsatsen, att jordbrukets inkomster ännu icke stigit tillräckligt för att till fullo balansera dess utgifter. Man säger i stället, att inkomsterna äro mindre fullständigt redovisade än utgifterna, och anser att inkomstökningen kan väntas överstiga det för full täckning av kostnadsockningen erforderliga beloppet med

$$2\,017,6 - 1\,362,0 \cdot 1,403 = 106,7 \text{ milj. kr.}$$

Huvudfrågan borde ju vara huruvida härmed också inkomsterna täcka kostnaderna men denna fråga lämnas fortfarande öppen, på samma sätt som motsvarande fråga står öppen beträffande basåret 1938/39.

Tydligen har vid förkalkylen för 1944/45 inkomsterna från nu löpande produktionsår räknats upp med 84,1 miljoner kronor. Samtidigt ha utgifterna räknats ned med 16,4 miljoner kronor. Såväl denna uppräknings av inkomsterna som nedräkningen av utgifterna vila givetvis på utomordentligt svaga grunder, såsom man kan övertyga sig vid genomläsande av den till propositionen fogade Bilaga 1. På innevarande produktionsår återstå ännu över 3 månader, och vad som kan komma att hända under därefter följande 12 månader med hela jordbruksnäringens inkomster och kostnader ligger ännu i vida fältet.

Propositionens förslag är nu emellertid att detta kalkylmässiga överskott 106,7 miljoner skall om det ej överskrides vid en förnyad prognos i augusti månad ej föranleda någon prissänkning å lantbruksprodukterna utan i stället då få användas till höjning av lantarbetarlönerna. Utvisar den förnyade prognosen ett större överskott än 106,7 miljoner, så skall överskju-

tande utjämnas genom prissänkningar, under det att de 106,7 fortfarande användas till lönehöjningar. Om den förnyade prognosen i stället utvisar underskott, så skola därav icke föränledas några prishöjningar förrän underskottet uppgår till mera än 80 miljoner kronor (4 procentregeln).

Man konstaterar genast att detta förslag är för jordbruksföretagarna tagna såsom ett kollektiv oförmånligare än de regler, som gälla för nu löpande produktionsår, så till vida att det föreslås att jordbrukarna väl skola bära ett underskott själva intill 4 procent, men de få icke — såsom företagare — förfoga över ett överskott upp till 4 procent. Om ett överskott uppstår, skall detta upp till 106 miljoner kronor tillfalla lönearbetarna, och jordbrukarna ha direkt fördel därav endast i den utsträckning de kunna betraktas som lönearbetare åt sig själva. Överskjutande överskott skall utjämnas genom prissänkningar.

Om användandet av de 106 miljoner till lönearbetarna accepteras på grund av den direkta fördel som det mindre jordbruket erhåller därav och den indirekta fördel som det medelstora och större jordbruket möjligen erhåller i form av större möjlighet att erhålla fullgod arbetskraft, så kommer sedan ändock oformligheten att därutöver skjutande överskott helt skall utjämnas genom prissänkningar.

Undertecknad motionär har till fjolårets riksdag framställt anmärkning mot sådana jordbruket förelagda produktionsvillkor i motionerna II: 273 och II: 420. Jordbruksutskottet avstyrkte dessa motioner i sitt utlåtande utan anförande av någon motivering.

Det måste anses högeligen olämpligt att bjuda utövarna av en näring vilken som helst sådana villkor, att de — näringsutövarna — tagna som ett kollektiv icke på något sätt kunna öka sina inkomster. De föreslagna reglerna medgiva visserligen, att den enskilde jordbrukaren kan öka sina inkomster, men detta kan då ske endast genom att hans yrkeskamrater erhålla motsvarande minskning i sina inkomster. Om alla jordbrukare öka sin produktion i samma proportion, erhåller tydligen ingen av dem ökade inkomster, ty prisen sänkas i så fall i alldeles motsvarande utsträckning.

Ett sådant system kan möjligen vara acceptabelt för de jordbrukare, som inneha den bästa jorden och ha den i medeltal lämpligaste väderleken, ty de ha icke obetydliga möjligheter att genom ökad produktion taga inkomst från i avseende på jord och väderlek sämre lottade yrkeskamrater, utan att deras produktionsökning inverkar så mycket att därav följande prisreduktioner för dem själva medföra kännbara avbränningar. Om 4 procentregeln är i kraft även uppåt, så kunna deras inkomstökningar möjligen inrymmas inom den marginalen. Tages denna regel däremot bort, så skall ju prisläget omedelbart påverkas av produktionsökningen.

Man har anledning konstatera, att det icke skulle falla statsmakterna in att föreskriva liknande prisbestämmelser för någon annan näring, till exempel för någon viss industribransch, att dess totala netto ej får stiga huru än dess leveranser ökas.

Ännu mindre skulle statsmakterna komma på den tanken att föreskriva att vid fabriker, där arbetarna arbeta på ackord, skola ackorden undan för undan sänkas i samma takt som medeltillverkningen per arbetare stiger, så att veckoförtjänsten per arbetare ej ökar.

Det är endast inom jordbruket som man föreslår sådana produktionsvillkor och även fått dem godtagna.

Den lämpligaste anordningen torde vara, att genom produktionsökning — utöver vad i förkalkylen beräknats — uppkommande överskott delas mellan producenter och konsumenter. Förslagsvis torde man kunna verkställa denna delning, så att producenter och konsumenter erhålla hälften var, ehuru goda skäl måste sägas tala för att producenter, som öka sin produktion, borde erhålla mera än hälften av det producerade mervärdet.

Delningen skulle då ske på följande sätt:

Överskott utöver 106 milj. kr.	Producenter	Konsumenter	
10	5	5	
20	10	10	
30	15	15	
40	20	20	o. s. v.

Om överskottet vid en senare prognos skulle visa sig uppgå till t. ex. 146 miljoner, så skola alltså sådana jämkningar göras i prisen, att överskottet sänkes till 126 miljoner (och ej till 106 såsom i propositionen avses).

Då 4 procentregeln ej är föreslagen skola tillämpas vid ökade överskott, torde billighet och rättvisa fordra, att den ej heller tillämpas vid underskott. Uppkommande underskott böra sålunda även de ända uppifrån delas lika mellan producenter och konsumenter.

Underskott under 0 läget milj. kr.	Producenter	Konsumenter	
10	5	5	
20	10	10	
30	15	15	
40	20	20	o. s. v.

Undertecknad hemställer sålunda,

att riksdagen ville besluta att föreskrifterna för jordbrukets prisregleringar modifieras på sätt ovan föreslagits.

Stockholm den 24 maj 1944.

T. V. Lundell.